

Uhyggelige forhold på byens gamle kirkegård

For godt hundrede år siden kunne det være nødvendigt at lægge de døde i sprit inden de kunne begraves ved Sct. Knuds Kirke. I januar 1914 blev den nye kirkegård indviet

HISTORISK – I det gamle Bramming; den landsby der forsvandt i 1600-tallet, lå kirken og "kroen" tæt på hinanden. De var knyttet til Hovedgården – den hovedgård, der efter byens forsvinden, blev kaldt Bramminge.

Kirken, indviet til Sankt Knud, der blev kaldt Bramminge Kirke, ligger stadig lige overfor Hovedgården, men kroen var revet ned mens stuehuset indgik i den krogård, der nu var opført ved landevejen mellem Ribe og Varde, et par kilometer syd for den oprindelige placering.

I 1874 hed den Kikkenborg Krogård. Det var en stor tre-længet, stråttækt bygning med tilhørende

Sct. Knuds Kirke og Bramming Hovedgård. Kirken og kirkegården ser i dag ud, næsten som på det gamle foto. Bemærk beplantningen foran hovedbygningen, samt sidefløjen til venstre. Kirken befinder sig cirka 100 meter syd for hovedgården. Billederne er fra perioden 1920-40.

rejsestald og landbrug. Som nærmeste nabo fik kroen i 1874, ikke en kirke men en jernbanestation. Byen Bramminge voksede op omkring stationen, mens kirken lå et godt stykke fra den nye by.

I en levende by er der mennesker der fødes, bliver døbt, forelsker sig og bliver gift, og det hele slutter med at vi dør. Mange af disse begivenheder er forbundet med en kirkelig handling,

men byens borgere havde langt at gå hvis præstens ord skulle høres.

Som byen voksede, blev der også flere der skulle begraves.

Den gamle kirkegård havde pladsproblemer. Og grundvandsproblemer.

Problemerne var der allerede i 1910. Redaktør Thomsen skrev: "Vore kirkegårds forhold er af en saa miserabel beskaffenhed at

den kraftigste protest maa

rejses derimod ved enhver eneste lejlighed. I torsdags traadte de skandaleagtige og uforvarselige tilstande paa vor kirkegaard frem i lyset, og de er af den art, at saafremt der skal graves en grav til lig, maa der graves en tre-fire op forinden. Ved siden af graven var henkastet hovedskallen af et voksent menneske til offentligt skue for hele følget."

I en artikel fra Randers Amtsavis søndag den 15. juni 1911 om de 'Uhyggelige forhold' i Bramminge, kunne man læse:

"Saa har det været nødvendigt at sætte afdøde i spiritus indtil begravelse kunne foretages."

Nogle gange når kisterne skulle nedsænkes, stod der blankt vand i bunden.

Kirkevæggerne ved Bramminge (Sct. Knuds) kirke blev i 1908 pålagt at fremkomme med planer til anlæg af en kirkegård i tilknytning til stationsbyen; et ønske, der blev gentaget de følgende år.

Møder blev holdt og der var stor uenighed om udvidelse kontra ny kirkegård. Især byboerne var fortalere

flere lokationer i spil, men der blev valgt en placering i den nordlige udkant af byen.

Tirsdag den 20. januar 1914, kunne pastor Hovgaard med afsyngelse af en salme og en kort bøn, indvie den nye kirkegård, og kort herefter fandt den første jordefærd sted, idet missionær Topholms lille datter, der var død som følge af et vådeskud, blev begravet.

Det var ikke praktisk at have borgere og kirkegård et

sted og kirken et helt andet sted, så man formåede også at få etableret en ny kirke i forbindelse med den nye kirkegård.

Kirken blev opført i 1914-15 under ledelse af

arkitekt Harald Lønborg-Jensen, og indvielsen af den nye kirke fandt sted den 12. december 1915.

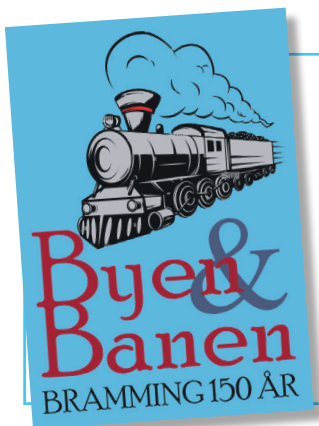
Den nye kirke blev i begyndelsen kaldt Bramminge ny Kirke, senere Sankt Ansgar Kirke og den gamle blev så tilsvarende kaldt Bramminge gamle Kirke, senere Sankt Knuds Kirke.

Kultusministeriet havde i 1914 bestemt at der skulle være formuefællesskab mellem de to kirker. "Kirkegårdssagen" i Bramming var nu et afsluttet kapitel.

Tekst: John Schwartz
Foto: Bramming Byhistoriske Arkiv

Bramminge Hovedgaard

I år er det 150 år siden jernbanen kom til Bramming. Byen eksisterede allerede dengang, men mest som spredt bebyggelse. Med banen kom der gang i udviklingen – og derfor er den på en måde byens dåbsattest.

I samarbejde med Bramming Byhistoriske Arkiv bringer vi i de kommende måneder en række historiske artikler, der fortæller om nogle af de mere markante begivenheder i byens historie.

Forældrenævn bliver nyt talerør til byråd og udv

Esbjerg Kommune har lyttet til ønsket fra formændene for område-bestyrelserne for de kommunale daginstitutioner

DIALOG – Efter næsten et års forberedelse er et Forældrenævn i Esbjerg Kommune nu en realitet. Målet er at styrke forældrenes 'stemme', og skabe mulighed for en tættere, politisk dialog i kommunen. Altså skal nævnet være et talerør mellem forældrene på den ene side og Byrådet samt det kommunale Børn- og Skoleudvalg på den anden.

Initiativet til det nye nævn kom i 2023. Kvinden bag var – og er – Line Grønfelt Olsen, der dels er børnehaveklasseleder ved Esbjerg Realskole, dels medlem af

bestyrelsen i FOLA, Forældrenes Landsorganisation, og nu også medlem af det nye forældrenævn.

"Jeg havde længe overvejet, hvad der kunne gøres for at styrke forældrenes stemme og øge muligheden for en tættere politisk dialog i Esbjerg Kommune", fortæller hun.

"Det er nu lykkedes, i samarbejde med FOLA, formanden for Børn- og Skoleudvalget, den kommunale dagtilbudschef samt formændene i områdebestyrelserne. Håbet er, at det nye forældrenævn

vil sikre at den politiske udvikling i kommunen sker i et tæt samarbejde med forældrene," fortsætter Line Grønfelt Olsen.

Hun fortæller videre, at nævnet skal samle forældrenes stemme og fungere som talerør til politikerne. Desuden skal det været uafhængigt af partipolitik, og i det hele taget varetage forældrenes interesser.

"Nævnet skal arbejde med de overordnede principielle og generelle problemstillinger for hele dagtilbudsområdet i Esbjerg Kommune. Det skal ske med henblik på, at

vi sammen sikrer de bedste rammer for kommunens børn, forældrene og for medarbejderne.

"Desuden skal nævnet bidrage til en bred debat om kvalitet og serviceniveau, ligesom det skal sikre at dagtilbuddene rangerer højt på den politiske dagsorden," fortsætter Line Grønfelt Olsen.

Forældrenævnet står også til rådighed med rådgivning til såvel byrådet som for Børn- og Skoleudvalget i spørgsmål, der er relevante for dagtilbudsområdet i kommunen.

Det nye nævn består af en forældrepræsentant fra hver områdebestyrelse i

kommunen, et medlem fra dagplejens forældrebestyrelse, et fra Kornvangens forældrebestyrelse samt en repræsentant valgt blandt de selvejende institutioners forældrebestyrelser.

"Oprettelsen af forældrenævnet markerer en vigtig milepæl i vores ønske om at skabe et tættere samarbejde mellem forældre og det politiske niveau. Vi ser frem til at få en mere direkte dialog med politikerne og bidrage med vores indsigt og erfaring i udviklingen af dagtilbud i kommunen," hedder det i en udtalelse fra det nye nævn.

Tekst og foto: Jens Bytoft

Håbet er, at det nye forældrenævn vil med forældrene – også forældrene til